

Z regulaminem na ty

WIEDZA W PIGUŁCE

Użycie aplikacji i usług internetowych jest zwykle możliwe dopiero po zaakceptowaniu przez zainteresowanego odpowiedniego regulaminu. Określa on warunki korzystania z aplikacji czy usługi. Odnosi się również do praw i obowiązków zarówno usługodawcy, jak i użytkownika oraz jest wiążący dla obu stron. Każdy akceptowany regulamin to przecież rodzaj umowy, która ma moc prawną.

Niestety, w przeciwieństwie do innych rodzajów umów, na treść regulaminu nie mamy wpływu, nie podlega ona negocjacji. Jeśli nie podoba się nam jakiś jego punkt i nie chcemy go uznać, nie będziemy mogli skorzystać z usługi. Często, gdy zależy nam na korzystaniu z niej, decydujemy się na akceptację regulaminu pomimo zastrzeżeń. Wpływa na to również niechęć do dokładnego czytania tych umów — bo przecież i tak nic nie będziemy mogli w nich zmienić. Tę niechęć potęguje duża objętość tekstu i jego trudny w odbiorze język.

Pomijanie czytania regulaminów przed ich akceptacją to bardzo nieodpowiedzialne działanie. Może mieć dla nas bardzo negatywne konsekwencje, np. skutkować udostępnianiem naszych danych niepożądanym osobom czy utratą kontroli nad naszymi utworami.

Warto jednak wiedzieć, że wiele treści w regulaminach jest dość standardowych dla określonych typów usług. Jeśli chcemy skorzystać ze znanego, zaufanego portalu i zaoszczędzić czas, część tekstu możemy przejrzeć, a dokładniej skupić się na kilku kluczowych zagadnieniach. Zawsze warto odnaleźć zapisy dotyczące polityki prywatności związanej z danymi konta użytkownika oraz innymi udostępnianymi przez nas informacjami. W regulaminach sklepów internetowych zwracaj dodatkowo uwagę na warunki dostaw zamówionych towarów, formy płatności oraz to, czy są one bezpieczne. Jeśli chcesz stworzyć konto na portalu społecznościowym, przyjrzyj się zapisom dotyczącym praw autorskich do zamieszczanych zdjęć.

Podobne problemy stoją przed użytkownikami aplikacji mobilnych, instalowanych na smartfonach i tabletach. Do działania tych programów konieczne jest nadanie im uprawnień do wykorzystywania różnych funkcji naszych urządzeń. Wymagane uprawnienia mogą dotyczyć:

- naszych danych osobowych,
- funkcji nawiązywania połączeń i wysyłania SMS-ów,
- funkcji urządzenia (takich jak kamera, GPS, aparat),
- dostępu do plików na karcie pamięci (np. do książki telefonicznej),
- dostępu do internetu.

Przy instalowaniu aplikacji na urządzeniach mobilnych zwracaj uwagę, na dostęp do jakich funkcji telefonu się godzisz. Jeśli jakaś nie do końca znana ci aplikacja wymaga od ciebie np. zgody na wysyłane SMS-ów, a nie do tego jest przeznaczona, lepiej ponownie przemyśleć jej instalację.

Świadomy wybór usług internetowych i aplikacji mobilnych oraz uważne zapoznanie się z ich regulaminami są ważnymi elementami twojego sieciowego bezpieczeństwa.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Świadoma akceptacja regulaminów w życiu codziennym stanowi kwestię problematyczną. Dokumenty te pisane są zazwyczaj małą czcionką i niezrozumiałym, skomplikowanym językiem, a to zniechęca do ich czytania. Na lenistwie użytkowników korzystają nie zawsze uczciwi właściciele stron internetowych i aplikacji. Aby nie dać się im oszukać, należy wyrobić w sobie nawyk czytania wszystkich dokumentów, które się podpisuje lub akceptuje.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, jakie jest przeznaczenie regulaminów stron WWW;
- wiedzą, jakie jest przeznaczenie regulaminów korzystania z aplikacji;
- wiedzą, że należy zapoznać się z regulaminem przed rozpoczęciem korzystania ze strony WWW lub z aplikacji;
- wiedzą, że w trakcie instalacji aplikacji mogą wymagać przyznania uprawnień dostępu do różnych funkcji urządzenia oraz danych użytkownika tego urządzenia;
- wiedzą, kto jest konsultantem regulaminów;
- potrafią zaprojektować szkic regulaminu strony internetowej;
- rozumieją treść typowych regulaminów stron WWW i aplikacji;
- znają zagrożenia wynikające z akceptacji różnych sformułowań regulaminów;
- potrafią podjąć decyzję o przyznaniu lub odmowie uprawnień dostępu do funkcji lub danych;
- mają świadomość, że regulaminy regulują niemal wszystkie sfery funkcjonowania człowieka (w rzeczywistości i w przestrzeni internetu);
- mają świadomość bezsilności wobec treści regulaminów, których akceptacja jest wymagana do instalacji lub użytkowania programu lub strony WWW;
- czują potrzebę obywatelskiego sprzeciwu wobec regulaminów naruszających ich konstytucyjne prawa i wolności.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 6 min
Forma: rozmowa
Pomoce:

Zapytaj uczestniczki i uczestników, czy wiedzą, do przestrzegania jakich regulaminów są aktualnie zobowiązani. Jeżeli mają problemy z odpowiedzią, uświadom im, że powinni przestrzegać: regulaminu szkoły, praw i obowiązków ucznia oraz regulaminu pracowni, w której się znajdują. Poproś uczestniczki i uczestników, aby zastanowili się nad tym, na które regulaminy mają wpływ, na które chcieliby mieć wpływ, a na które nie mają żadnego wpływu. Zastanówcie się wspólnie nad metodami wywierania wpływu na zmianę regulaminu oraz nad tym, kiedy jest to możliwe, a kiedy niemożliwe.

Zapytaj, czy nieznanie regulaminów zwalnia z konieczności ich przestrzegania. Zwróć uwagę, że istnieje szereg regulaminów stanowiących o prawach i obowiązkach ogólnych

oraz wiele regulaminów szczegółowych. Poproś o wymienienie niektórych. Podkreśl, że regulaminy dotyczące poszczególnych grup zawodowych często są restrykcyjne i zawierają szczegółowe zasady postępowania i wyglądu, np. regulaminy wojskowe stanowią o szczegółach wyglądu żołnierza, łącznie ze sposobem zapięcia koszuli i sznurowania obuwia.

Powiedz uczestniczkom i uczestnikom, że regulaminy, choć niekiedy nie jesteśmy tego świadomi, dotyczą także naszych działań w sieci internetowej, m.in. korzystania ze stron internetowych, portali itd., a także używania oprogramowania i aplikacji.

Przypomnij, że regulamin jest dokumentem, który przed podpisaniem (zaakceptowaniem) należy przeczytać w całości. Zwróć uwagę, że czasami najbardziej istotne fragmenty napisane są drobną czcionką lub zawarte są w odrębnych dokumentach (regulaminach) stanowiących aneksy i wyświetlają się dopiero po kliknięciu w odpowiedni link.

2.

Czas: 10 min

Forma: praca w grupach, analiza tekstu

Pomoce: wydrukowany **materiał pomocniczy "Regulamin"** (kopia tekstu dla każdego uczestnika)

Podziel uczestników i uczestniczki na trzy grupy. Rozdaj wydrukowany **Materiał pomocniczy "Regulamin"**. Poproś o uważne przeczytanie fragmentów regulaminu portalu społecznościowego. Zapytaj, czy jakieś sformułowania wzbudziły ich wątpliwości lub podejrliwość. Poproś o wyjaśnienie dlaczego lub wskaż, które fragmenty lub słowa są niejednoznaczne, niedoprecyzowane, niemożliwe do zweryfikowania w praktyce, narażają na niebezpieczeństwo lub wskazują na niekorzystne dla użytkownika postanowienia. Podsumowawszy zadanie, wskaż najważniejsze elementy, na które należy zwrócić uwagę, akceptując regulamin strony internetowej: politykę prywatności (kto i po co zbiera dane osobowe użytkowników), prawa autorskie dotyczące materiałów na stronie oraz materiałów przesyłanych/zamieszczanych przez użytkowników.

3.

Czas: 5 min

Forma: rozmowa

Pomoce:

Zapytaj uczestników i uczestniczki, czy znają podstawowe funkcje, narzędzia oraz foldery gromadzące dane, występujące w ich smartfonach, tabletach lub komputerach przenośnych. Zwróć uwagę na to, że poszczególne aplikacje współpracują z określonymi narzędziami (takimi jak: aparat fotograficzny, nawigacja, telefon itd.) lub korzystają z określonych danych (takich jak: kontakty, folder ze zdjęciami, poczta e-mail). Aby aplikacje te mogły spełniać swoje funkcje (np. ułatwiać pisanie wiadomości SMS, edycję zdjęć itd.), muszą posiadać uprawnienia do skorzystania z narzędzi, które odpowiadają za daną czynność, bądź do plików, na których dokonywana ma być określona operacja. Przy przyznawaniu aplikacjom uprawnień dostępowych do funkcji należy kierować się wyłącznie logiką działania określonego programu, a skorzystanie z aplikacji należy poprzedzić analizą źródła pochodzenia. Warto też poznać opinie na forach internetowych.

4.

Czas: 18 min

Forma: praca zespołowa, burza mózgów

Pomoce: duży arkusz papieru, flamastry, projektor, **instrukcja dla grup**

Wyświetl **instrukcję dla grup**. Poproś uczestników i uczestniczki o wybranie dowolnej strony internetowej. Może to być strona internetowa szkoły — najlepiej, aby uczestniczki i uczestnicy byli zaangażowani w jej tworzenie. W instrukcji zapisane zostały podstawowe pytania. Odpowiedzi na nie powinny znaleźć się w każdym regulaminie. Poproś o stworzenie szkicu regulaminu strony. Wyznacz lidera i pisarza oraz zachęć do pracy zespołowej. Rezultaty pracy powinny zostać zapisane na dużym kartonie, aby treść była widoczna dla wszystkich. Przeczytaj regulamin stworzony przez zespół, skomentuj najważniejsze punkty. Przypomnij, że każdy regulamin warto przed publikacją skonsultować z prawnikiem.

5.

Czas: 3 min

Forma: rozmowa

Pomoce:

Porozmawiaj z uczniami na temat wad systemu regulaminowego, pozwalającego, aby tylko jedna strona narzucała zasady, którym podlegają zarówno usługodawcy jak i usługobiorcy (nadawcy i odbiorcy). Opowiedz o frustracji wynikającej z wymuszenia akceptacji całego regulaminu, jeśli chcemy skorzystać jedynie z części usług oferowanych na danej stronie internetowej lub portalu. Zwróć uwagę, że sytuacja ta powoli się zmienia (np. w systemie operacyjnym Android od wersji 6.0 zmianie uległy zapisy dotyczące uprawnień dostępu aplikacji do danych i funkcji urządzenia).

Zastanówcie się nad możliwościami bojkotu lub przeciwstawienia się takiemu stanowi rzeczy. Jeżeli temat wzbudzi zainteresowanie uczestniczek i uczestników, zaproponuj (np. w ramach projektu semestralnego) stworzenie internetowej, obywatelskiej petycji (rozsyłanej mailowo i za pośrednictwem portali społecznościowych) skierowanej do rzecznika praw konsumenta.

6.

Czas: min

Forma:

Praca domowa: Przeczytaj cały regulamin korzystania z wybranego portalu społecznościowego. Zwróć uwagę na wątpliwości wynikające z problemów ze zrozumieniem poszczególnych punktów, czasochłonność czytania oraz specyficzny język prawniczy. Zastanów się, jakie inne zagrożenia wynikają dla ciebie z zaakceptowania tego regulaminu.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć ich uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, jakie jest przeznaczenie regulaminów stron WWW;
- wiedzą, jakie jest przeznaczenie regulaminów korzystania z aplikacji;
- wiedzą, że należy zapoznać się z regulaminem przed rozpoczęciem korzystania ze strony WWW lub z aplikacji;
- wiedzą, że w trakcie instalacji aplikacje mogą wymagać przyznania uprawnień dostępu do różnych funkcji urządzenia oraz danych użytkownika tego urządzenia;

- wiedzą, kto jest konsultantem regulaminów;
- potrafią zaprojektować szkic regulaminu strony internetowej;
- rozumieją treść typowych regulaminów stron WWW i aplikacji;
- znają zagrożenia wynikające z akceptacji różnych sformułowań regulaminów;
- potrafią podjąć decyzję o przyznaniu lub odmowie uprawnień dostępu do funkcji lub danych;
- mają świadomość, że regulaminy regulują niemal wszystkie sfery funkcjonowania człowieka (w rzeczywistości i w przestrzeni internetu);
- mają świadomość bezsilności wobec regulaminów wymaganych do instalacji lub użytkowania programu lub strony WWW;
- czują potrzebę obywatelskiego sprzeciwu wobec regulaminów naruszających ich konstytucyjne prawa i wolności?

Opcje dodatkowe

Jeżeli wiesz, że w grupie uczestniczek i uczestników zajęć znajdują się fani serii telewizyjnej „Teoria Wielkiego Podrywu” („Big Bang Theory”), możesz zaproponować humorystyczne podsumowanie zajęć. Wyświetl stronę internetową, na której zebrane zostały zasady regulaminu lokatorskiego Sheldona Coopera (głównego bohatera serii) [[kliknij aby wyświetlić stronę](#)]. Poproś uczestników i uczestniczki dobrze znających język angielski o przetłumaczenie kilku paragrafów umowy. Zwróć uwagę na to, że choć zostały celowo przerysowane, to najczęściej odnoszą się wyłącznie do interesu Sheldona, stawiając jego współlokatora (odbiorcę regulaminu) w pozycji podrzędnej i służebnej. Podobnie jest z regulaminami większości stron internetowych i aplikacji. Prawa użytkownika są mocno ograniczone, w przeciwieństwie praw obowiązujących autora regulaminu.

MATERIAŁY

- Instrukcja dla grup
- Materiał pomocniczy „Regulamin”

ZADANIE DLA UCZNIĄ

Zadanie 1.

Oznacz poniższe zdania jako prawdę lub fałsz.

- Regulaminy stron internetowych pisane są przejrzystym językiem, zrozumiałym dla wszystkich użytkowników. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
- Czytanie każdej z podstron regulaminu oraz akapitów zapisanych drobną czcionką nie jest konieczne, gdyż odnoszą się one do elementów mało istotnych i powszechnie stosowanych we wszystkich dokumentach. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
- Nie ma sensu konsultowanie regulaminu z prawnikiem, gdyż istniejące już szablony są uniwersalne dla wszystkich stron internetowych. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
- Można przyznawać aplikacjom uprawnienia do korzystania z narzędzi i folderów, nie zastanawiając się nad tym specjalnie, gdyż programista odpowiedzialny za działanie aplikacji najlepiej wie, do którego zasobu dostęp jest potrzebny i nigdy nie kieruje się nieuczciwymi motywami. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]

SŁOWNICZEK

- **regulamin:** zbiór przepisów normujących zasady postępowania lub prac danego organu (usługi, instytucji, organizacji, przedsiębiorstwa). Składa się na niego zbiór obowiązków, nakazów, zakazów itd., określających zachowanie się podmiotu podporządkowanego organowi nadrzędnemu (którego zwykle regulamin jest dziełem).
- **aplikacja:** (in.program użytkowy) konkretny, ze względu na oferowaną użytkownikom funkcjonalność, element oprogramowania użytkowego.

CZYTELNIA

- <http://techlaw.pl/prawo-autorskie-facebook/>
- <http://ezakupy.uokik.gov.pl/pytania-i-odpowiedzi/obowiazki-informacyjne-i-regulaminy/>
- <http://www.spidersweb.pl/2012/04/myslisz-ze-regulamin-google-drive-jest-zly-to-nie-znasz-regulaminow-uslug-z-ktorych-juz-korzystasz.html>

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Maciej Dowgiel, konsultacja merytoryczna: Wojciech Budzisz. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/z-regulaminem-na-ty/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Podstawa programowa:

Informatyka, IV poziom edukacyjny

Treści nauczania

Bezpieczne posługiwanie się komputerem, jego oprogramowaniem i korzystanie z sieci komputerowej.

Wykorzystywanie komputera i technologii informacyjno-komunikacyjnych do rozwijania zainteresowań, opisywanie zastosowań informatyki, ocena zagrożeń i ograniczeń, aspekty społeczne rozwoju i zastosowań informatyki.

Nowa podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, liceum i technikum

Treści nauczania

wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

zapoznaje się z możliwościami nowych urządzeń cyfrowych i towarzyszącego im oprogramowania.

objasnia funkcje innych niż komputer urządzeń cyfrowych i korzysta z ich możliwości.

stosuje dobre praktyki w zakresie ochrony informacji wrażliwych (np. hasła, pin), danych i bezpieczeństwa systemu operacyjnego, objasnia rolę szyfrowania informacji.